

«Eрithalamivm» Яна Кохановського на весілля Криштофа Радзивіла та Катерини Острозької

Середина та друга половина 70-х років XVI століття в житті Костянтина-Василя Острозького стали періодом важливих змін і водночас нелегких психологічних випробувань: в 1574 році було закладено підвалини остаточного успіху в питанні об'єднання батьківщини; концентрація в одних руках великої кількості маєтків та перспектива прибутків уможливили заснування в домонархальному граді першої на східнослов'янських землях школи вищого типу та друкарні, ймовірно дали поштовх організації ученого гуртка та початку робіт з підготовки та видання Біблії.

Починання та перспективи Костянтина-Василя, проте, в той час у внутрішньому та фізичному житті князя повинні були ув'язуватися з майже, якщо не цілком, сталим фактором татарської загрози, козацькими проблемами, потребою постійної напруженої оцінки ситуації як у державі загалом, так і власних володіннях зокрема. Між тим, у житті нашого героя відбувалися й приємні, як думається, події. Серед них – шлюби його дітей Костянтина¹ та Катерини. Саме одруженню Катерини Василівни й Криштофа Радзивіла та панегіричному віршу «ЕПІТАЛАМІУМ» авторства відомого польського поета Яна Кохановського присвячено нашу невелику розвідку.

Перед тим, як розглянути власне весільний твір, придивімося бодай у загальних рисах до головних героїв панегіричного вірша. Криштоф Миколайович Радзивіл «Перун» (9.02.1547-20.11.1603), гербу Труби (Trąby), князь на Біржах і Дубинках, був молодшим сином Миколая Юрійовича Радзивілла «Рудого» та його дружини Катерини з Івна Томіцької (або Катерини з Томіц Івільської). Протягом життя обіймав низку важливих урядів, зокрема з 1569 по 1579 рр. був литовським підчашим, з 15 листопада 1584 року – віленським воєводою; перед тим був польним, а з 18 квітня 1589 року став великим литовським гетьманом тощо. Одружувався чотири рази: спершу з Анною Собківною, вдруге із вже відомою нам Катериною Острозькою, після цього із Катериною з Тенчинських та нарешті ще з однією донькою київського воєводи – Ельжбетою Острозькою (1559-1599). Брав активну участь в тогочасному політичному житті Речі Посполитої, зокрема у військових виправах проти Московської держави². Ян Кохановський, поряд із «ЕПІТАЛАМІУМ»'ом, присвятив нашому Радзивілові ще один свій поетичний твір – «Wtargnienie do Moskwy Krzysztofa Radzywiłła»³.

Катерина Василівна Острозька (1560-3.08.1579) була старшою донькою і, ймовірно, четвертою дитиною князя Костянтина-Василя Костянтиновича Острозького та його дружини Софії Тарновської⁴. Загалом про нетривале життя княжни Катерини знаємо досить небагато. Відомо, що в березні 1577 року її брат Януш за велінням батька збройно відправився до Дубна, аби вберегти сестру від татар, котрі туди прямували⁵. За Т. Кемпою, справи, пов'язані з передшлюбним контрактом Криштофа та Катерини, влагоджував подільський воєвода Миколай Мелецький⁶. Через рік після весілля, по народженні сина Януша, Катерина померла. Як постає із джерел, київський воєвода болісно сприйняв смерть доньки, першої із чотирьох дітей, котрих він втратив за свого життя⁷.

Насамкінець, кілька слів про автора твору, винесеного в заголовок до цієї статті – славнозвісного польського поета XVI століття Яна Кохановського (1530-1584). Родина Кохановських, гербу Корвін, була досить заможною та чисельною, осілою у Радомському повіті. Батьками поета були сandomирський земський суддя Петро Кохановський та Анна з Бялачовських, котрі мешкали у місті Сичині. З 1544 по 1559 роки майбутній митець навчався у Польщі та за кордоном. Протягом 1559-1574 рр. поет перебуває при королівському дворі, багато пише. Першим його друкованим твором стала «Pieśń o Potopie». Брав участь в елекціях королів Генріха Валуа та Стефана Баторія. 1575-584 роки стали останнім періодом життя Яна Кохановського. Того часу він одружився із Доротою з Притика Подловською, сandomирською стольниківною, оселився на селі й віддався плідній літературній праці⁸. Одним із творів цього періоду поетового життя є панегіричний вірш, про котрий ітиметься нижче.

* * *

Ще однією деталлю, на котрій варто зупинитися докладніше, є дата шлюбу. Здавалося б, проблеми бути не може, адже є день, коли було виголошено «ЕПІТАЛАМІУМ» – 27 липня 1578 року, і цю дату вміщено на його публікації⁹. Щоправда, у джерелах та історіографії з приводу хронологічного усталення цієї події існують розбіжності. Сучасний нам біограф К.-В. Острозького Т. Кемпа, поминючи вказану на весільному панегірику дату, день шлюбу відносить на 22 липня¹⁰. Певно (примітки до цієї тези в Кемпи немає), в даному випадку він пішов за виданням «Архів дому Радзивілів» чи біографом Криштофа Радзивіла «Перуна» в Польському біографічному словнику, в яких теж як день весілля подається 22 липня¹¹.

Поряд із датами 22 та 27 липня непрямо постає ще й 10 серпня 1578 року. Так, 18 липня 1578 року подільський воєвода Миколай Мелецький в листі до коронного маршалка Лукаша Опалінського зі Львова серед іншого

зазначав про те, що підчаший Великого князівства Литовського і польний гетьман Криштоф Радзивіл одружується з донькою київського воєводи: «Ale pierwszy (K. Радзивілл. – Т. В.) tu (певно, мається на увазі у Львові. – Т. В.) prywatę, 3 Aug. odprawi, pojmuje córkę p. Wojewody Kijowskiego»¹². Разом із тим, «приятель» (ймовірно, королівський секретар кс. Ян Пьотровський) у листі до коронного маршалка від 3 серпня 1578 року зі Львова відзначав: «Jego MP. Wojewody Podolskiego niemasz tu (у Львові. – Т. В.) na ten czas, odjechał do Dubna na wesele do p. Wojewody Kijowskiego. W przyszłą niedzielę wydawa tam p. Wojewoda Kijowski dziewczę swą za p. Radziwiłła Podczaszego Wielkiego X. Litewskiego»¹³. Відтак, з останнього джерела, зокрема, можна виснувати, що весілля призначалося на 10 серпня (3 серпня була неділя, відтак наступна неділя – 10 число). При цьому можна припустити, що видавець цитованого щойно джерела припустився помилки у його відчитанні: може, там було написано не «w przyszłą» а «w przesłą», і не «wydawa» а «wydawał»? Чи може писар не розчув добре, що йому диктовано, бо ж якщо говорити «у минулу» неділю, то все стає на свої місця, адже 27 липня 1578 року справді була неділя.

Можливо, весілля таки призначалося на 10 серпня, але з огляду на якісь причини час було спішно «переформатовано» на 27 липня. В такому випадку київський воєвода, певно, недорахувався на святі багатьох запрошених, адже такі заходи планувалися гостями заздалегідь і зміни часу могли накласти свій відбиток на обставини прибуття. Зрештою, може К.-В. Острозький і «зацікавлені» якимось чином свідомо приховували справжню дату весілля, натомість «в обігу» знаходилася зовсім інша.

Зважаючи на сказане, більш точною для нас видається таки дата 27 липня, оскільки її вміщено на панегірику, виданому щойно через 6 років: на той час день весілля був відомим точно. Припускати ж, що вірш було опубліковано до весілля й дата шлюбу була перенесена, неможливо.

* * *

Епіталаміумом називали особливий вид весільної поезії (з грец. «епіталаміос» – весільна пісня), котрий набув поширення ще в античну епоху¹⁴. Цей своєрідний жанр являв собою гатунок хоральної лірики, пісню на честь молодят, первісно виконувану хором молодих жінок або чоловіків під кімнатою молодої панни або спальною кімнатою новопобраних; пізніше так стали називати кожний похвальний твір з нагоди шлюбу. В Польщі «епіталаміум», наслідуючи стародавні зразки, з'явився у XVI столітті, а його генеза була пов'язана зі шлюбними урочистостями, насамперед королівськими. Серед польських авторів цього жанру відомі Ян Кохановський, Анджей Кжицький та Веспасіан Коховський¹⁵.

Дослідники аналізований тут «ЕПТАЛАМІУМ» відносять до патріотичної поезії Яна Кохановського. С. Віндакевич зазначав, що «obók tych licznych panegiryków dla Batorego i Zamojskiego, można w dopowiedzeniu zasług Kochanowskiego dla polityki tych czasów wspomnieć o panegirykach dla Krzysztofa Radziwiłła birżańskiego, które z poprzednimi poniekąd się łączą. Mają one dziś dla nas nieco większą wartość, niż panegiryki dla Batorego i Zamojskiego, bo w języku polskim ułożone zostały».

Польний гетьман, за тим же дослідником, прагнув прихилити поетове перо для піднесення власного блиску та слави свого імені. А що Кохановський дався використати себе для цього (хоча у «Тренах» чітко говорить про те, що живим не хотів співати), навіює припущення, що в роки двірського життя він міг бути домашнім навчителем Радзивіла або ж мав із ним якусь надзвичайну приязнь: всі присвячені йому твори позначені великою сердечністю і справжньою прихильністю. Найбільш вдалий із них, «ЕПТАЛАМІУМ», є прикладом гарячого повиншування і симпатичної похвали для краси нареченої, цнот, особистих позитивних рис і «dzielności» нареченого з панегіричною вказівкою на те, що й предки цих двох родів були між собою у добрих стосунках. На думку Віндакевича, «obók Pamiętki Tęczyńskiemu jest to najlepsza praca panegiryczna Kochanowskiego w języku polskim, czyta się z ciekawością, przyjemnie, i pozwala ocenić ten zupełnie inny rodzaj poglądu staropolskiego na sprawę publiczne, na znaczenie pewnych rodów...»¹⁶.

Звісно, надзвичайною інформативно-джерельною вагою твір не відзначається, проте вже сам факт панегіричного вірша та ті репліки і звороти, якими він сповнений, зайвий раз підкреслюють становище освітлених та їх родин у тогочасному суспільстві. Вважаємо, разом із тим, що подальше літературно-психологічне дослідження пам'ятки дозволить отримати важливий матеріал для просопографічних досліджень як родини Острозьких, так і Радзивілів у контексті шляхетсько-магнатського суспільства Речі Посполитої другої половини XVI століття.

Примітки

1. Невдовзі по закінченні Різдяних свят, на початку лютого 1578 року, Волинь у черговий раз зазнала татарського спустошення. Йоахим Бельський з цього приводу відзначив, що татари «до Острога на весілля потрапивши, Острог облягли...» (Kronika polska Marcina Bielskiego, nowo przez Joach. Bielskiego syna iego wydana. – Kraków, 1597. – S. 756 (Biblioteka cyfrowa UMCS (Polska). Власником оригіналу є Бібліотека університету Марії Кюрі-Скłodовської в Любліні, oai: dlibra.umcs.lublin.pl:399, sygn. St. 801). Повідомлення польського хроніста уточнює анонімний автор «Острозького літописця»: «Того же року татаре масніі Острога добували і мало не добули...» (Бевзо О. А. Львівський літопис і Ост-

розський літописець. – К., 1971. – С. 129). В «Острозькому літописці» це повідомлення уміщено під 1577 роком, проте найімовірніше, зважаючи на логіку обох пасажів та наступних подій, йдеться все-таки про подію 1578 року). Вказівка другого джерела недвозначно натякає, що неприязельські загони підійшли до міста у дні так званої масляниці, котра святкується останнього тижня перед Великим постом. Пасха ж того року відзначалася 30 березня, відтак понеділок масляного тижня припадав на 3 лютого, а татарський напад, таким чином, відбувся в період від 3 по 9 число. О. Бевзо визначає масляну неділю у 1578 році на 10-17 лютого (Бевзо О.А. Львівський літопис і Острозький літописець. – С. 156, прим. 196). Польський автор згадує у процитованому повідомленні про якість «wesele». Мати на увазі гучне святкування масляного тижня в українській (на відміну від російської) традиції не доводиться. Вочевидь, йшлося про звичайне весілля і, напевне, малось на увазі одруження сина К.-В. Острозького – Костянтина Костянтиновича з донькою смоленського воеводи Василя Тишкевича – Олександрою. Наталія Яковенко, щоправда, відносить це одруження на 1579 рік (Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст. (Волинь і Центральна Україна). – К., 2008. – С. 308), тоді як Томаш Кемпа – на 1578, цитуючи при цьому один із листів від грудня того року, в якому Олександра вже йменується дружиною Острозького (Kempa T. Dzieje rodu Ostrogskich. – Toruń, 2002. – S. 124). Звісно, що татарський напад для Острозького не був доречним у жодному разі, а тим більше тоді, коли, ймовірно, в його домі відбувалася святкова учта. Бельський своє повідомлення закінчив скупою реплікою: «князь Костянтин Київський воевода трактував з ними, [так. – Т. В.] що відступили» (Kronika polska Marcina Bielskiego. – S. 756). Натомість «Острозький літописець» додає деталей: «... аж князь Василій поєднав їх і частовал в замку і вмісті з людьми татаре їли і пили» (Бевзо О. А. Львівський літопис і Острозький літописець. – С. 129). Цікаве повернення справи. Острозькому справді вдалося домовитися із супостатом, і роль вирішального фактора зіграла при цьому, певно, таки не okazія весілля... З джерел постає, що того самого часу київський воевода К.-В. Острозький провів з перекопським царем, а найімовірніше – з його уповноваженою особою, важливі, по суті, міждержавні, переговори. Безпосередній текст остаточної угоди нам невідомий, та й навряд чи досягнуті домовленості було зафіксовано письмово. Щоправда, про ключові аспекти перемовин дізнаємося з двох королівських листів, а також інструкції Мартинові Броневському для переговорів з Махмет Гіреєм – всі три документи від 4 квітня 1578 року (Acta historica res gestas Stephani Bathorei regis Poloniae illustrantia a 3 martii 1578 usque ad 18 aprilis 1579 / Ed. J. Janicki // Biblioteka Ordynacji Krasieńskich. Muzeum Konstantego Świdzińskiego. T. V-VI. – Warszawa, 1881. – S. 33-36; Kempa T. Konstanty Wasyl Ostrogski (ok. 1524/1525 – 1608), wojewoda kijowski, marszałek ziemi Wołyńskiej. – Toruń, 1997. – S. 78-79).

2. Lulewicz H. Radziwiłł Krzysztof zwany Piorunem h. Trąby (1547–1603) // Polski słownik biograficzny. – Wrocław i in., 1987. – T. 30. – S. 264-276; Boniecki A. Poczety rodów w Wielkim księstwie Litewskim w XV i XVI wieku. – Warszawa, 1887. – S. 279-280 (Biblioteka cyfrowa Uniwersytetu Warszawskiego (eBUW, власником оригіналу є Бібліотека інституту історії Варшавського університету, oai: ebuw.

uw.edu.pl:47, sygn. lIm 105); Wolff J. Senatorowie i dygnitarze Wielkiego Księstwa Litewskiego. 1386-1795. – Kraków, 1885. – S. 150-151, 290-291; Яковенко Н. Українська шляхта... – С. 308.

3. Bartoszewicz K. Radziwiłłowie. Początek i dzieje rodu. Typy i charaktery. Rycerze, zdrajcy, pobożni, filantropi, dziwacy. Obrazy z życia domowego. Kobiety Radziwiłłowskie. Upadek Nieświeża i jego odrodzenie. – Warszawa; Kraków, 1928. – S. 34-35.

4. Яковенко Н. Українська шляхта... – С. 308; Невідомим є лише рік народження її брата Костянтина. За Т. Кемпою, а також виходячи з повідомлення Каспра Несецького про те, що Костянтинові на момент смерті було 33 роки, можна вважати роком народження 1555 або 1556 (Kempa T. Dzieje rodu Ostrogskich. – S. 123-126; Niesiecki K. Herbarz Polski. – Lipsk, 1841. – T. VII. – S. 188-189). Відтак, ймовірно, Катерина була четвертою дитиною у сім'ї. Lulewicz H. Radziwiłł Krzysztof zwany Piorunem. – S. 274.

5. Paprocki B. Herby rycerstwa polskiego / Wyd. K. J. Turowski. – Kraków, 1858. – S. 450-451.

6. Kempa T. Konstany Wasyl Ostrogski... – S. 80.

7. Ibidem.

8. Про Яна Кохановського див., напр.: Windakiewicz S. Jan Kochanowski. – Kraków, 1930; Wojciechowski K. Jan Kochanowski z Czarnolasu. – Lwów, 1899; Przyborowski J. O życiu i pismach Jana Kochanowskiego. – Poznań, 1857; Jan Kochanowski z Czarnolasu: Opowiadanie. – Warszawa, 1883; Pilat R. Historia literatury polskiej. – Warszawa, 1909. – T. II. – Cz. I. – S. 195-297; Abramowska J. Jan Kochanowski. – Poznań, 1994; Pelc J. Kochanowski. – Warszawa, 2001; Ulewicz T., hasło «Jan Kochanowski» [w:] Literatura polska. Przewodnik encyklopedyczny. – Warszawa, 1986.

9. Iana Kochanowskiego EPITHALAMIVM, na wesele Ich M. Pana ieo M. Krysztofa Radziwiła, Xiążęcia na Birzach, y z Dubinek: Hetmana polnego, y Podczaszego Xięstwa wielkiego Litewskiego, Borysowskiego, y Soleckiego Starosty: Y Iey M. Xiężny Katarzyny Ostrowskiej, Woiewodzanki Kiiowskiej. 27 Iulii Anno 1578. W Krakowie, 1584. Названий твір уміщено в каталозі панегіриків князем Острозьким і Заславським, укладеному Н. Яковенко (Яковенко Н. Паралельний світ: Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI – XVII ст. – К., 2002. – С. 258); за цією ж дослідницею, реєдція твору в: Kochanowski J. Dzieła polskie. T. 2 / Opr. J. Krzyżanowski. – Warszawa, 1952. – S. 129-132 (Там само. – С. 258).

10. Kempa T. Konstany Wasyl Ostrogski... – S. 80.

11. Archiwum domu Radziwiłłów / Wyd. A. Sokołowski // Scriptorum Rerum Polonicarum. T. VIII. – Kraków, 1885. – S. 13; Lulewicz H. Radziwiłł Krzysztof zwany Piorunem... – S. 274.

12. Sprawy wojenne króla Stefana Batorego. Dyjaryjusze, relacje, listy i akta z lat 1576-1586 / Wyd. X. I. Połkowski. // Acta historica res gestas Poloniae illustrantia ab anno 1507 ad annum 1795. T. XI. – Kraków, 1887. – № LXXXIX. – S. 123.

13. Ibidem. – №XC. – S. 123.

14. Про це докладніше див.: Horstman S. Das Epithalamium in der lateinischen Literatur der Spätantike. – München, 2004.

15. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Epitalamium> (матеріал на основі: Mroczek K. Epitalamium [w:] Słownik literatury staropolskiej / Pod. red. T. Michałowskiej. – Wrocław, 2002). Про цей жанр у польській літературі: Mroczek K. Epitalamium staropolskie: Między tradycją literacką a obrzędem weselnym. – Wrocław, 1989; Nedźwiedz J. Szesnastowieczne epitalamium łacińskie w Polsce. – Kraków, 1999. Див. також: Skirmantė Šarkauskienė. Classical tradition in the neo-latin epithalamium of the Grand duchy of Lithuania // Respectus philologicus. – 2003. – 3(8) (<http://filologija.vukhf.lt/3-8/skirmante.htm>).

16. Windakiewicz S. Jan Kochanowski. – S. 150; див. також: Pilat R. Historia literatury polskiej. – T. II. – Cz. I. – S. 284.

Додаток

Iana Kochanowskiego
EPITHALAMIVM,
NA WESELE ICH M.

Pana ieo M. Krysztofa Radziwiła, Xiążęcia na Birzach, y z Dubinek:
Hetmana polnego, y Podczaszego Xięstwa wielkiego Litewskiego.
Borysowskiego, y Soleckiego Starosty:
Y Iey M. Xiężny Katarzyny Ostrowskiej, Woiewodzanki
Kiiowskiej, etc¹.

Nie zawždy bystre wiatry morza przedymaia,
Ani wały gwałtowne w brzegi uderzaia.
Nie zawždy niepogoda na niebie panuie:
Czasem się też y Słońce wdzięczne ukazuie.
Y wiatry ucichaią, y morze gniewliwe
Stanowi nawałności swoje popędliwe.
Y Fortuna² nie zawždy groźno się nam stawi:
Bywa też czas, że dobrą myśl w człowieku sprawi.
Oto ia, którym twego niedawno litował
Nieszczęścia, y na srogą Parkę³ się frasował,
Teraz nagrodę słysząc, y pociechy twoie,
O zacny Radziwile, y sam pióro swoje
Tobie gwoli odmieniam, a po Helikonie⁴
Kwiateczki wonne szypie na tve gładkie skronie.
Idźmy gdzie nas Bóg wiedzie, a dawnych niewczasów
Zapomniawszy, weselszych używamy czasów.
Biicie w bębny, y w trąby: ale nie na taki
Ton, iako szalonemu Marszowi⁵ przysmaki || Арк. 4.
Czynią, kiedy żelaznym serdakiem odziany
Między woyski z lotnego woza sieie rany.

Ale biicie tym xtałem, iako złotorucha
Nieprziiaciółka boiom Venus⁶ rada słucha.
Iako tańce wesole lubią, y płec biała,
Y Bacchus⁷ wartogłowy, y miłość niestała.
Y wy, których pieszczalki łagodne słuchaia,
Y wy, którym się strony głośnie ozywiaia,
Wszyscy Radziwilowi Cnemu g'woli graycie,
A swoje wdzięczne głosy pospołu znaszaycie.
Wsiaday na swój dzielny koń zacny Radziwile,
Który, iakoby czuiąc pańskie krotochwile,
Wdzięcznym głosem poryza, wędzidla smakuie,
Nogami ziemie kopa, pana upatruie.
Wsiaday w dobrą godzinę, a wjedź na bogaty
Dwór Dubieński⁸ z swoiemi ucciwemi swaty.
Tobie w kosztowną szatę świetną się ubrała,
Tobie włosy ozdobne swoje rosczosala
Nadobna Katarzyna⁹, Xiążęcia zacnego,
Y oycy Woiewody Cara Kiiowskiego...¹⁰
Patzay, iako twarz białą zdobi wstyd rumiany:
Takiey barwy więc niebo bywa, gdy swit rany
Złote Słońce uprzeda: albo gdy leliia,
Z pięknym kwiatem różanym w ieden wieniec wiaia.
Z iey oczu, kiedy Bogów chce zagrać oboię
Zażęgać więc pochodnią zwykła miłość swoje.
Co pochnie, gdzie się ruszy, wdzięczność ią sprawuie,
Y wszędy Newidoma za nią postępuie.
Szczęśliwy Radziwile, masz chętliwe Bogi,
Od których upominek odnosisz tak drogi.
Ale, niepochlebuiąc, byleś godzin dobrze,
Któregoby nadała Fortuna tak szodrze. || Арк. 5.
Bo bych cię miał z przodków twych, y z zacności domu
Zalecać, nie ustąpisz w tey mierze nikomu.
Nikomu nie ustąpisz, tak to imię dawne
Radziwiłłów, pod siedmią Trionów iest sławne:
Nie tylko z męskiej, ale y z białey płci strony,
Które na głowach swoich Xiążęce korony,
Y Królewskie nosiły: Ale Radziwiła
Nie tylko iego przodków zacność ozdobiła:
Ozdobiła go cnota, y sprawy ucciwe,
Y przy męskiej urodzie serce nie lękliwe.

Kto nad cię konia swego xtałtowniey osiędzie:
Kto piękniey czerstwy iego bieg sprawować będzie:
Tak Pholus, tak Eurytus¹¹ na koniech siadali,
A prostakom się zdało, że z nich wyrastali.
Aleś ty nie tylko zwykł darmo koniem toczyć,
Albo z kopiią różną do pierscienia skoczyć:
Albo niedzwiedzie strzelać, albo dzikie świnię:
Nie ieden twój grot został w hardym Moswicinie.
Y Tatarzyn nie odniósł w saydaku twey strzały,
W boku rychley przez pancierz, y przez teley biały.
Iako tedy dzielnością tak y przednieyszemi
Urzędy przodki swoje scigasz: bo za swemi
Służbami pocciwemi, zostałeś wielkiego
Podczaszem, y hetmanem Xięstwa Litewskiego.
Staróstw nie przypominam: bo za swą godnością
Godzieneś ieszcze więcej: swoią zaś ludzkością
Kogoś sobie nie uiał: kogoś niezhołdował:
Kto hardy, próżno by się tego dokupował.
Bóg sam tę parę złączył. Aczci, o Podczaszy,
Za lat ieszcze dawniejszych y dziadowie waszy,
Xiążę, mówię, Konstantyn¹², z Irzym Radziwiłem¹³,
Co ieszcze y podziś dzień iest w pamięci siłem, || Арк. 6.
Wielkiey przyiaźni z sobą zawždy używali,
Y spolnie możne woyska Litewskie wadzali.
Oba ci hetmanili, gdy na Olszanicy¹⁴
Na głowę porażeni Tatarowie dzicy.
Y kiedy nad Kropiną¹⁵ woysko niezliczone,
Moskiewskie napoiło krwią swą pola płone.
Po śmierci Konstantego (wiek ludzki nie długi)
Przybył dziadowi twemu dziad po matce drugi
Tey ucciwey panienki, iako w Krzesciiństwie,
Tak y po wszystkim sławny Tarnowski¹⁶ pohaństwie.
Tych iako cnota naprzód, y szczerosc złączyła,
Tak zaś potym y spólna potrzeba stoczyła.
Bo ten żołnierzem Polskim, a ów zaś Litewskim
Ludem właduiąc, Starodub wzięli pod Moskiewskim.
Co mam oyce wspominać: których spolney chęci,
Lubo Bellona szablą robi lubo święci,
Wszytek ten świat północny dobrze iest świadomy:
Owa Bóg niesmiertelny wieczny władogromy,

Tychże dziadów, y oyców sławnych ucciwemu
Zdarzy potomstwu, że też y ci panu swemu,
Y Rzeczypospolitey w towarzystwie będą
Godnie da pan Bóg mogli służyć, y zasięda
Te miejsca, które zasiesć ich przodkom nienowa:
Ale to Bóg do czasu swego niech zachowa.
A ty oycze, y matko, zacną krwi oboie,
Wesołym, y chętlwym sercem dziecię swoje:
W rękę mężowi daycie: dziecię miłe swoje:
Aczci iuż, własnie mówiąc, wasze iest oboie.
Błogosławciesz im spolnie: zacne to są rzeczy,
Kiedy ociec y matka dziatkom dobrozreczy.
Iako zaś rzadko komu szczęśliwie się wodzi,
Kiedy w przekłętwie swoich rodziców kto chodzi. || Арк. 7.
Lecz ta para nie tego sobie zasłużyła:
Godnieysza z ucciwych spraw swoich żeby była
W wieczney rodziców łasce: bo gdzie podobienstwo
Więszą ucciwość nalesć, więsze powolenstwo:
Takim ty wiek, o Boże, długi obiecuiesz.
A nie wąpie, że w wieku wszytki zawięzuiesz
Szczęśliwości: bo coby po długim żywocie,
Iesliby go w nędzy wiesć przyszło y w kłopotcie:
Takiego wieku tedy tey parze ucciwey,
Wedle swey obietnice życz nieobłądliwey,
Który by łaski twoiey przeciw sprawiedliwym
Światu wszytkiemu świadkiem był nic niewąpłiwym.
Dayże im, panie, zgodę, y miłość społecną,
Y w twoim posłuszeństwie wytrwać chęć stateczną.
Day im wdzięczne potomstwo, aby ucieszyli,
Swe rodzice y sami uczeszniki byli
Tychże pociech: day w dobrym zdrowiu długo pożyć
Fortun dziedzicznych: a tóż spełna zaś odłożyć
Dzieciom swoim: a ony nie tylko we złocie
Albo w szerokich włosciach, ale też y w cnocie,
Y w sprawach sławnych swoich przodków niech dziedziczą,
A ród nie przeranemi stopniami niech liczą.

Koniec.

Примітки

1. Стилiстичну джерела збережено, знак «/» змінено на «,», літеру «у» залишено у значенні «і» та «й», написання імен та прізвищ залишено без змін. Публікацію тексту здійснено за примірником видання із Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej (<http://www.dbc.wroc.pl/>), власником оригіналу є Zakład Narodowy im. Ossolińskich (Polska).

2. Фортуна – у римлян богиня випадку та удачі.

3. Парка – у римлян богиня народження; зустрічається у множині – Парки – богині народження.

4. Гелікон – гора в Середній Греції, яку колись вважали оселею Аполлона і муз.

5. Марс – у римлян бог війни, міфічний батько великого і войовничого римського народу.

6. Венера – у римлян богиня кохання і вроди.

7. Бахус – у римлян бог родючості, виноградарства і вина.

8. Дубно – того часу одна з резиденцій родини Острозьких. Нині – районний центр у Рівненській області.

9. Катерина Костянтинівна Острозька (1560-1579), донька князя Костянтина Василя Острозького.

10. Князь Костянтин-Василь Острозький був у 1559-1608 роках київським воєводою.

11. Ймовірно, мається на увазі Еврит – міфічний цар казкового міста Ойхалії. Еврит суперничав з Аполоном у мистецтві стрільби з лука, але був ним убитий.

12. осянтин Іванович Острозький (бл. 1460-1530), віленський каштелян (1511-1522), троцький воєвода (1522-1530), гетьман Великого князівства Литовського (1497-1500, 1507-1530) (Яковенко Н. Українська шляхта... – С. 307; Ульяновський В. «Славний для всіх часів чоловік»: князь Костянтин Іванович Острозький. – Острог, 2009).

13. Єжи Миколайович Радзивіл (бл. 1480-1541), віленський каштелян з 1527 року, надвірний литовський маршалок з 1528 року та великий литовський гетьман з 1531 року. Названі уряди обіймав до кінця життя (Zielińska T. Poczet polskich rodów arystokratycznych. – Warszawa, 1997. – S. 306; Boniecki A. Poczet rodów... – S. 277).

14. Йдеться про битву з татарським військом, очолюваним Малаєм, сином хана Саадат-Гірея, котра відбулася над р. Ольшаницею на Київщині недалеко від Білої Церкви 27 січня/5 лютого 1527 року (Ульяновський В. «Славний для всіх часів чоловік». – С. 69-71).

15. Мається на увазі битва з московським військом над р. Кропивною між Оршею та Дубровною, котра відбулася 8 вересня 1514 року (Ульяновський В. «Славний для всіх часів чоловік». – С. 47-55).

16. Ян Амор Тарновський, великий коронний гетьман (1527-1561).